

MAJAMÄDIKU, rahvakeeles tuntud ka keldrivammina, (*Coniophara puteana*) viljakehad liigniiskel palgil.

MAJASIKU (*Hylotrupes bajulus*) kahjustatud hoone välisseina palgid.

ENE PAJULA
kaasautor

Vanas puitmajas elades on sageli paratamatu, et oma eluaset tuleb jagada vähem või rohkem soovimatute üüriilistega. Vanu puitmaju ohustavad enim majavamm ja majamädik ning tooneseplased ja majasikud.

“Vana puitmaja esimesel välisel hindamisel vajame silma, et veenduda seinte ja räastajoonete sirges olekus, siis ruumis sees vajame eelkõige haistmismeelt,” ütleb Eesti Vabaõhumuuseumi peakonservaator Marike Laht.

“Kui tunneme kopituslõhna, siis tuleb kõigepealt ukсед-aknad ristseliti lahti teha ning ruumil põhjalikult tuulduda lasta. Kui kopituslõhn siis ikka veel alles on, tuleb kõik kohad üle vaadata,” selgitab Laht. Ta soovib, et kui ise ei oska vaadata, siis võiks kaasa võtta mõne sõbra, kel on vanas majas elamisega kogemusi.

Niiskus kurja juur. Erilist tähelepanu tuleb pöörata sinna, kus on veoreoole. Kui seal pole otseseid kahjustusi veel märgata, siis aitab sellest, kui parandatakse ära koht, kust vesi sisse pääseb. Kindlasti peaks heitma pilgu ka ümber maja. Kui kuskil on puud-põõsad väga lähedal, siis seal võivad olla probleemid – sein võib olla määndunud.

Majavamm ründab kiiresti. Kui majas on tunda värsket seenelõhna, siis võib olla kindel, et vamm juba ründab. Sellises ruumis elada ei tohi, sest see võib põhjustada allergiaid ja kopsukahjustusi, eriti lastel.

“Himaalajast pärit seen on puidule kahtlemata kõige ohtlikum, kuna see lagundab tselluloosi ja hemitselluloosi ning põhjustab kiiresti arenevat pruunmädanikku,” iseloomustab Marike Laht majavammi.

”

Kui tunnend kopituslõhna, siis tuleb kõigepealt ukсед-aknad ristseliti lahti teha ning ruumil põhjalikult tuulduda lasta.

Marike Laht, Eesti Vabaõhumuuseum

Puit muutub pruuniks ja lõhestub kuubikuteks. Majavamm hakkab tavaliselt arenema hoone alumistes osades – keldrites, seinte alaosas, põrandates, tungides tugeva nakkuse korral kõrgemalegi. Viljakehade esinemine on kaugelearenenud nakkuse tunnus.

Majavammi jämedad hallid seeneväädid võivad kiiresti levida mitme meetri kaugusele seene toiduallikaks olevast puidust. “Väädid võivad levida ka mööda maapinda ning kasvada läbi ka anorgaanilisest materjalist nagu krohv, tellised ja kivid, kasutades tõenäoliselt seal leiduvat kaltsiumi oma elutegevuse käigus toodetava oblikhappe neutraliseerimiseks,” ütleb Laht.

Kui tuulutamisest ei piisa, aitab keemia. Kui seen avastatakse pööningult, siis on tõenäoliselt tegemist teise pruunmädanikku tekitava seeneliigiga – majamädikuga, mis pole nii kiire puidulõhkuja kui vamm. Mädikuga toimetulekuks aitab tihti, kui katus ära parandada. Vammiga on asi keerulisem, aga mitte päris lootusetu, kui tegu on varakult avastatud kahjustusega.

Marike Laht toob näite Vabaõhumuuseumist, kus avastati seene viljakehad maja põrandalt seina äärest. Pärast avastust võeti põrand üles ja põrandaalune tühjendati. Kive kuumutati ning põrand hoiti avatuna paari aasta jooksul. Kõik tundus olevat korras, mingeid jälgi seenest ei olnud. Siis pandi uus põrand ja vamm tuli tagasi.

“Nüüd järgnes keemiline töötus, aga see pole kindlasti parim lahendus,” kinnitab Marike Laht. Tema on igasuguste kemikaalide kasutamise suhtes skeptiline, sest see mürgitab selles majas elavaid inimesi samavõrd kui kahju-